

CONTABILITATEA SECTORULUI ASOCIATIV ÎN CONTEXTUL SUSTENABILITĂȚII

CZU:657.15(478):061.2

HAREA Ruslan¹, GRAUR Anatol², BUGAN Corneliu³

^{1,2}Dr., conf. univ.; ²Drd., lector; ^{1,2}Academia de Studii Economice a Moldovei, Republica Moldova

Abstract. This paper analyzes the mechanisms of accounting and different types of sponsorship, charity and sponsors' as well as their recipients' patronage. It also presents the aspects of taxation and the impact of sponsoring and philanthropic activities on the financial results of the sponsors themselves. In a shorten form this paper describes the accounting mechanisms of above mentioned sources as a property of non-profit organizations, being recipients of material and financial philanthropic moneys.

Keywords: accounting, non-profit, NGO, sponsorship, philanthropic.

JEL classification: M41.

Sustenabilitatea reprezintă calitatea unei activități antropice de a se desfășura fără a epuiza resursele disponibile și fără a distruge mediul, deci fără a compromite posibilitățile de satisfacere a nevoilor generațiilor următoare.

Sustenabilitatea financiară este o parte distinctă a sustenabilității organizaționale și se referă la măsura în care organizația dispune de o bază de resurse suficient de diversificată astfel încât să poată asigura resursele necesare pentru derularea activităților sale. Organizațiile cu resurse financiare și materiale substanțiale și cu un management financiar riguros au șanse sporite la supraviețuire și dezvoltare. Sustenabilitatea financiară este adesea definită din perspectiva autonomiei financiare. Din acest punct de vedere, două sunt capacitățile esențiale pe care trebuie să le dezvolte o organizație pentru a-și consolida sănătatea financiară:

1. Capacitatea de a mobiliza resurse prin modalități cât mai diverse și din surse cât mai diferențiate. Aici, miza este diversificarea bazei de resurse de care dispune organizația, creșterea gradului de autonomie și securitate financiară și dezvoltarea unor surse proprii de venit (activități generatoare de venit, depozite, acțiuni, „endowments”, proprietăți productive, etc).

2. Capacitatea de a administra corect și eficient resursele de care dispune. Folosirea eficientă și chibzuită a resurselor de care dispune organizația este o condiție de bază a succesului său și afectează în mod direct capacitatea organizației de atragere de noi resurse. Regula este simplă : succesul organizației de acum este cel mai bun garant al succesului sau viitor.

În analiza sustenabilității financiare a unei organizații non-prfit, câteva principii par să fie universal valabile:

- Existența a cel puțin 3 surse diferite de finanțare. În condițiile în care un singur finanțator asigură mai mult de 30% din resursele financiare ale organizației se poate vorbi de un grad ridicat de risc organizațional. În astfel de situații, organizația este practic dependentă de un singur finanțator și își pierde autonomia organizațională.

- Existența a cel puțin 3 mecanisme de atragere de fonduri care generează venituri substanțiale. Organizațiile viabile din punct de vedere financiar folosesc metode și strategii diverse de mobilizare de resurse: scrierea de cereri de finanțare, sponsorizări, donații individuale, activități generatoare de venituri, cotizații ale membrilor, desemnarea procentuală (2%), dividende și dobânzi bancare, etc. Mai mult decât atât, ponderea acestor tipuri de resurse financiare în bugetul anual al organizației trebuie să fie semnificativa. Adică, fiecare din cele 3 mecanisme principale de atragere de fonduri să contribuie cu cel puțin 30% din bugetul anual al organizației.

- Adoptarea și monitorizarea sistematică (lunară, trimestrială sau anuală) a unui set de indicatori ai sănătății financiare a organizației. Exemple:

a. ponderea donațiilor individuale comparativ cu o perioadă precedentă sau cu aceeași perioadă din anul anterior;

b. valoarea cotizațiilor colectate de la membrii organizației;

c. numărul și valoarea cererilor de finanțate elaborate și câștigate sub formă de proiecte sau implicit finanțări de destinație specială;

d. număr de beneficiari plătitori pentru diverse servicii oferite contra plată în conformitate cu prevederile statutare și a prevederilor legislației în vigoare.

- Monitorizarea și menținerea sub control a unor tipuri de cheltuieli fixe (neproductive). Spre exemplu:

a. cheltuielile de telecomunicații, internet și consumabile de birou să nu depășească suma de cel mult 2000 lei pe lună;

b. cheltuielile fixe administrative să nu depășească 7% din bugetul anual al organizației;

c. cheltuielile pentru salarizarea personalului administrativ să nu depășească 25% din valoarea proiectelor finanțate de diverse organizații internaționale.

- Evaluarea anuală și la sfârșitul fiecărui program a unor indicatori de tipul cost/beneficiar.

Iarăși, organizațiile necomerciale pot învăța de la organizațiile de afaceri știința planificării și managementului financiar. Organizațiile de afaceri, pentru care sănătatea financiară este un aspect extrem de important, dispun de sisteme și indicatori foarte complicați de măsurare a sănătății financiare și de semnalare a oricărei tendințe de înrăutățire a acestei situații. Ele monitorizează evoluția veniturilor lunar prin comparație cu lunile anterioare sau cu aceeași lună din anul anterior și dezvoltă ținte și previziuni privind evoluția financiară a organizației.

În comparație cu practicile sectorului de afaceri, practicile de planificare și management financiar din majoritatea organizațiilor din sectorul asociativ par rudimentare. Cel mai adesea, singurul indicator al sănătății financiare este evoluția bugetului față de anul sau anii anteriori. Iar atunci când se încearcă evaluarea pe baza unor indicatori gen cost/beneficiu, colectarea datelor este nesistematică și reprezintă o aproximare grosieră.

Chiar dacă sunt esențiale pentru supraviețuirea și evoluția unei organizații, resursele financiare nu garantează însă sustenabilitatea organizațională. Acest lucru este evident în domeniul afacerilor unde cazuri de companii „bogate” dar care au dat faliment sau au intrat într-un declin accelerat sunt nenumărate. Capacitatea unei organizații de a-și securiza viitorul financiar este determinată de o serie de alți factori precum:

- relevanța programelor sale pentru necesitățile primordiale și nevoile grupurilor țintă;
- capacitatea de a furniza servicii cu un impact social sporit la costuri mai reduse;
- capacitatea de a înțelege și anticipa evoluția mediului extern (finanțatori, așteptările beneficiarilor, concurența, etc);
- eficiență sporită în folosirea resurselor de care dispune;
- management financiar riguros;
- vizibilitate, prestigiu și recunoaștere socială;
- atașament și dedicație din partea celor ce lucrează în cadrul organizației;
- existența unui mediu organizațional extern favorabil etc.

În perioada stabilizării statalității, majoritatea surselor cu scop de asistență financiară au fost îndreptate către Republica Moldova din partea diferitor instituții și organizații internaționale prin intermediul organizațiilor neguvernamentale. Acestea nu urmăresc obținerea de profit, și astfel, gestiunea resurselor menționate prin ONG-uri persista dirijată strict pe obiectivele echitabile ale asistenței oferite.

Asistența financiară externă reprezintă un concept larg, care include mai multe elemente, cum ar fi ajutoarele financiare, împrumuturi preferențiale, aporturi și suport în natură diversificată din partea partenerilor de dezvoltare etc., iar un loc aparte îl ocupă **donațiile filantropice (granturile)**.

Grantul reprezintă sumă de bani acordată pentru un anumit program sau proiect în diverse domenii de activitate fără a se solicita restituirea acesteia, cu excepția cazurilor de fraudă sau utilizare contrar destinației.

Granturile, la momentul actual, constituie sursa principală de finanțare a activității ONG-urilor din Republica Moldova. Acestea se referă la susținerea unor programe sau proiecte social-economice cu destinație prestabilită de către donator.

În acest context, contabilitatea activităților realizate de ONG și a structurilor patrimoniale ale acestora trebuie să asigure delimitarea și înregistrarea separată a mijloacelor cu destinație specială a căror utilizare este condiționată de realizarea unor misiuni speciale (procurarea/crearea anumitor active, finanțarea unor programe/proiecte concrete etc.).

Mijloace cu destinație specială constituie activele și serviciile primite sau care urmează să fie primite sub formă de granturi, donații, alocații, asistența financiară sau tehnică, contribuții ale fondatorilor și membrilor, alte finanțări și încasări, mijloace și fonduri proprii a căror utilizare este condiționată de realizarea unor misiuni speciale impuse de finanțator sau donator.

În conformitate cu Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale [2] recunoașterea inițială a mijloacelor cu destinație specială se efectuează în baza *contabilității de angajamente*.

Mijloacele cu destinație specială pot fi primite sub formă de active imobilizate (imobilizări necorporale și corporale etc.) stocuri, servicii sau sub formă de numerar destinate procurării/creării activelor, precum și acoperirii costurilor și/sau cheltuielilor aferente mijloacelor cu destinație specială. Mijloacele cu destinație specială se recunosc în cazul existenței unei certitudini întemeiate că:

- 1) mijloacele vor fi primite de către organizația necomercială;
- 2) condițiile aferente utilizării acestor mijloace vor fi îndeplinite;
- 3) valoarea mijloacelor poate fi determinată în mod credibil.

Mijloacele cu destinație specială ce urmează să fie primite se înregistrează ca majorare concomitentă a creanțelor și a finanțărilor și încasărilor cu destinație specială pe termen lung sau curente, iar intrarea efectivă a mijloacelor cu destinație specială se înregistrează ca majorare a activelor și diminuare a creanțelor.

Situația 1. ONG a obținut un grant de la un finanțator prin intermediul unui Acord de grant semnat în iunie anul curent pentru realizarea unui proiect de 600 000 lei pe termen de 18 luni, începând cu 01 iulie. În conformitate cu bugetul de proiect, prima tranșă a mijloacelor din grant în mărime de 300 000 lei au fost încasate în contul curent la 01 septembrie.

Situația menționată prevede reflectarea în contabilitate a următoarele înregistrări:

în luna iulie - recunoașterea mijloacelor de grant:

Debit contul 235 „Creanțe privind mijloacele cu destinație specială” la suma de 300 000 lei;

Credit contul 425 „Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung” – 200 000 lei.

Notă: Se propune utilizarea unui cont nou prin intermediul Politicii de contabilitate a ONG – 235 „Creanțe privind mijloacele cu destinație specială”, cu funcții ale contului de activ și modul de funcționare în similitudine cu conturile de creanțe din Planul general de conturi contabile.

în luna septembrie - primirea primei tranșe a grantului:

Debit contul 242 „Conturi curente în monedă națională” – 300 000 lei.

Credit contul 235 „Creanțe privind mijloacele cu destinație specială” la suma de 300 000 lei.

Evaluarea inițială a mijloacelor cu destinație specială se efectuează în funcție de forma (monetară sau nemonetară) în care acestea au fost primite. Mijloacele primite sub formă monetară se evaluează la valoarea lor nominală, iar cele sub formă nemonetară – la costul de intrare, care se determină în conformitate cu SNC, ținând cont de regulile stabilite conform Indicațiilor metodice [2].

Mijloacele cu destinație specială utilizate pentru justificarea cheltuielilor din activitățile curente se înregistrează în debitul conturilor de cheltuieli aferente cu creditul datoriilor ce confirmă sursa de proveniență a acestora. Concomitent cu constatarea cheltuielilor se reflectă și diminuarea finanțărilor și încasărilor cu destinație specială, precum și majorarea veniturilor aferente mijloacelor cu destinație specială în mărime egală cu cheltuielile constatate.

Utilizarea mijloacelor cu destinație specială pentru procurarea diferitor active circulante, precum și a stocurilor se înregistrează ca diminuare a finanțărilor și încasărilor cu destinație specială și majorare a:

- 1) veniturilor aferente mijloacelor cu destinație specială – la valoarea stocurilor utilizate;
- 2) veniturilor anticipate – la valoarea stocurilor și avansurilor acordate neutilizate.

În conformitate cu prevederile Politicii contabile proprii, ONG poate înregistra finanțările și încasările cu destinație specială aferente stocurilor și avansurilor acordate la venituri anticipate în sumă totală. În acest caz, pe măsura utilizării stocurilor și decontării avansurilor acordate, veniturile anticipate se vor deconta la venituri curente.

Situația 2. ONG a primit conform bugetului de proiect mijloace din grant în sumă de 50 000 lei în luna august, pentru realizarea unui proiect pe termen de 3 luni. Din contul mijloacelor grantului în august au fost procurate pliante informative în valoare de 3 000 lei, din care, efectiv au fost distribuite beneficiarilor pliante în sumă de 2 000 lei. Pliantele informative rămase în stoc, în valoare de 1 000 lei au fost distribuite în totalitate în luna octombrie.

Situația menționată impune reflectarea următoarelor înregistrări:

- în luna august:

- procurarea pliantelor informative:

Debit contul 211 „Materiale” la suma de 3 000 lei;

Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” – 3 000 lei.

- achitarea datoriilor:

Debit contul 521 „Datorii comerciale curente” – 3 000 lei;

Credit contul 242 „Conturi curente în monedă națională” – 3 000 lei.

- distribuirea pliantelor informative către diverși beneficiari:

Debit contul 715 „Cheltuieli aferente mijloacelor cu destinație specială” – 2 000 lei;

Credit contul 211 „Materiale” – 2 000 lei.

- decontarea finanțărilor și încasărilor cu destinație specială aferente:

• la valoarea pliantelor informative distribuite:

Debit contul 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente” – 2 000 lei;

Credit contul 615 „Venituri aferente mijloacelor cu destinație specială” – 2 000 lei.

• la valoarea pliantelor informative nedistribuite:

Debit contul 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente” – 1 000 lei;

Credit contul 535 „Venituri anticipate curente” – 1 000 lei.

- în luna octombrie:

- distribuirea pliantelor informative rămase către diverși beneficiari:

Debit contul 715 „Cheltuieli aferente mijloacelor cu destinație specială” – 1 000 lei;

Credit contul 211 „Materiale” – 1 000 lei.

- decontarea veniturilor anticipate curente aferente pliantelor informative distribuite:

Debit contul 535 „Venituri anticipate curente” – 1 000 lei;

Credit contul 615 „Venituri aferente mijloacelor cu destinație specială” – 1 000 lei.

Mijloacele cu destinație specială primite sub formă de active imobilizate sau utilizate pentru procurarea unor astfel de active se înregistrează ca diminuare a finanțărilor și încasărilor cu destinație specială și majorare a fondului de active imobilizate.

Situația 3. ONG, în baza bugetului de proiect pe 18 luni, a achiziționat și a pus în funcțiune un copiator la costul de intrare 28 000 lei în luna noiembrie. Datoria comercială pentru copiatorul procurat s-a achitat în mărime totală în luna ianuarie a anului următor. Conform Politicii contabile a ONG, amortizarea copiatorului se calculează începând cu luna următoare și pentru luna ianuarie constituie 500 lei.

Conform datelor din situația menționată se contabilizează:

în luna noiembrie:

- intrarea și punerea în funcțiune a copiatorului:

Debit contul 123 „Mijloace fixe” – 28 000 lei;

Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” – 28 000 lei.

- decontarea mijloacelor cu destinație specială utilizate pentru procurarea copiatorului:

Debit contul 425 „Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung” – 28 000 lei;

Credit contul 341 „Fonduri”, subcostul 3411 „Fonduri de active imobilizate” – 28 000 lei.

în luna ianuarie:

- achitarea datoriei comerciale pentru copiator:

Debit contul 521 „Datorii comerciale curente” – 28 000 lei;

Credit contul 242 „Conturi curente în monedă națională” – 28 000 lei.

- calcularea amortizării copiatorului:

Debit contul 341 „Fonduri”, subcostul 3411 „Fonduri de active imobilizate” – 600 lei;

Credit contul 124 „Amortizarea mijloacelor fixe” – 600 lei.

În cazul gestionării și utilizării mijloacelor cu destinație specială în valută străină, precum și la data raportării (întocmirii situațiilor financiare) apar diferențe de curs valutar favorabile sau nefavorabile, care se înregistrează ca majorare sau diminuare a finanțărilor și încasărilor cu destinație specială. Aceste diferențe se referă la soldurile numerarului în casierie și la conturile curente în valută străină, la conturile de depozit, la creanțele și datoriile în valută străină aferente mijloacelor cu destinație specială și se contabilizează la data efectuării tranzacției și la data raportării.

Situația 4. ONG în luna august a obținut un grant în valută străină în mărime de 20 000 euro pentru realizarea unui proiect pe un termen de 12 luni. La 10 septembrie organizația a încasat mijloacele la contul curent în valută străină în sumă de 20 000 euro. La 15 septembrie organizația a achiziționat birotică din străinătate în valoare de 3 000 euro pentru utilizare în cadrul proiectului. Achitarea integrală a datoriilor față de partenerii străini s-au efectuat la 25 septembrie.

Cursul oficial al leului moldovenesc constituie la data:

- recunoașterii creanței aferentă grantului – 21,67 lei/euro;

- primirii grantului – 21,49 lei/euro;

- achiziționării materialelor de birou – 22,10 lei/euro;

- achitării datoriei – 22,67 lei/euro.

Situația menționată presupune contabilizarea următoarelor operații:

- recunoașterea mijloacelor de grant – 433 400 lei (20 000 euro × 21,67 lei/euro):

Debit contul 235 „Creanțe privind mijloacele cu destinație specială” la suma de 433 400 lei;

Credit contul 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente” – 433 400 lei.

- intrarea mijloacelor de grant – 429 800 lei (20 000 euro × 21,49 lei/euro):

Debit contul 243 „Conturi curente în valută străină” – 429 800 lei.

Credit contul 235 „Creanțe privind mijloacele cu destinație specială” la suma de 429 800 lei.

- înregistrarea diferenței de curs valutar nefavorabile în sumă de 3 600 lei [(20 000 euro × 21,67 lei/euro) – (20 000 euro × 21,49 lei/euro)]:

Debit contul 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente” – 3 600 lei.

Credit contul 235 „Creanțe privind mijloacele cu destinație specială” la suma de 3 600 lei.

- achiziționarea materialelor de birou – 66 300 lei (3 000 euro × 22,10 lei/euro):

Debit contul 211 „Materiale” la suma de 66 300 lei;

Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” – 66 300 lei.

- achitarea datoriei comerciale – 68 010 lei (3 000 euro × 22,67 lei/euro):

Debit contul 521 „Datorii comerciale curente” – 68 010 lei;

Credit contul 243 „Conturi curente în valută străină” – 68 010 lei.

- înregistrarea diferenței de curs valutar nefavorabile aferentă datoriilor curente – 1 710 lei (68 010 lei – 66 300 lei):

Debit contul 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente” – 1 710 lei;

Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” – 1 710 lei.

Notă: dacă la momentul achitării s-ar fi constatat diferență favorabilă a cursului valutar, atunci s-ar fi întocmit o formulă contabilă inversă:

Debit contul 521 „Datorii comerciale curente”;

Credit contul 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente”.

Dobânzile calculate pentru soldurile mijloacelor cu destinație specială în conturile curente și de depozit, altor investiții în monedă națională și valută străină se recunosc ca majorare concomitentă a creanțelor curente și a finanțărilor și încasărilor cu destinație specială.

Situația 4. ONG a încasat în martie mijloace cu destinație specială pentru realizarea unui proiect pe un termen de 26 luni în sumă totală de 520 000 lei, din care inclusiv cheltuieli pe primul an – 240 000 lei. Conform condițiilor finanțatorului, suma mijloacelor cu destinație specială neutilizată în primul an de realizare a proiectului (280 000 lei) s-a plasat la 1 aprilie la un cont de depozit bancar pentru 12 luni, cu rata dobânzii anuale de 9%, iar dobânda obținută urmează să fie utilizată pentru suplinirea finanțărilor oferite.

Astfel, ONG înregistrează dobânda calculată de la suma mijloacelor cu destinație specială (depozit) – 28 000 lei $[(280\ 000\ \text{lei} \times 10\%) : 100]$:

Debit contul 235 „Creanțe privind mijloacele cu destinație specială” la suma de 28 000 lei;

Credit contul 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente” – 28 000 lei.

Mijloacele cu destinație specială neutilizate apar în cazul utilizării incomplete a mijloacelor primite, din motivul sistării proiectelor sau după finalizarea acestora, când suma mijloacelor primite nu s-a cheltuit în total. Cu acordul finanțatorului mijloacele neutilizate pot fi rambursate, redirecționate la cofinanțarea altor proiecte sau lăsate la dispoziția organizației necomerciale.

Rambursarea mijloacelor neutilizate se înregistrează prin:

Debit contul 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente”;

Credit contul 242 „Conturi curente în monedă națională”;

Credit contul 243 „Conturi curente în valută străină”.

Redirecționarea mijloacelor se înregistrează ca corespondență internă între subcosturile conturilor sintetice de evidentă a finanțărilor și încasărilor cu destinație specială.

Decontarea mijloacelor neutilizate și rămase la dispoziția organizației necomerciale se înregistrează prin:

Debit conturile 425 „Finanțări și încasări cu destinație specială pe termen lung” sau 537 „Finanțări și încasări cu destinație specială curente”;

Credit contul 341 „Fonduri”, subcostul 3412 „Fonduri de autofinanțare”.

În afară de misiunile cu destinație specială, organizația necomercială poate desfășura și activitate economică, inclusiv activitate de producție, de prestare a serviciilor, de investiții și de alt gen, care reiese nemijlocit din scopurile statutare. Acest drept se asigură prin prevederile art. 188 al Codului Civil al RM.

Activitatea economică generează venituri și cheltuieli care se înregistrează conform contabilității de angajamente, în baza regulilor generale stabilite de SNC.

Veniturile din activitatea economică cuprind:

1) venituri din activitatea de producție, vânzare de bunuri, executarea lucrărilor și prestarea serviciilor;

2) venituri financiare (venituri din diferențe de curs valutar și de sumă, dobânzi, cu excepția celor aferente mijloacelor cu destinație specială, investiții, alte venituri financiare);

3) venituri rezultate din recompense primite pentru compensarea cheltuielilor sau pierderilor din calamități naturale sau alte evenimente excepționale;

4) alte venituri aferente activității economice.

Rezultatul din activitatea economică profit (pierdere) se determină la finele perioadei de gestiune și se decontează la majorarea sau diminuarea fondului de autofinanțare al organizației necomerciale.

În final rezultatul activității ONG, care nu are ca sursă activitatea economică este non-profit. Aceasta se datorează reflectărilor concomitente a sumelor de cheltuieli suportate cu înregistrarea veniturilor din utilizarea mijloacelor cu destinație specială ce s-au consumat. În așa fel, matematic se obține egalitatea perfectă între suma veniturilor și a cheltuielilor organizației, iar din comparația lor rezultă situația de non-profit.

De menționat, că acest moment este valabil și pentru rezultatele financiare din activitatea economică, dar aceasta ține de prevederile statutului ONG privind activitățile generatoare de venituri. Dacă ONG are în statut activități economice potrivite cu misiunea proprie, există direcții concrete în care se vor îndrepta veniturile sau alte surse obținute din activitatea economică, atunci acestea pot fi asimilate finanțărilor cu destinație specială.

Bibliografie

1. Codul Civil al Republicii Moldova, Nr. 1107 din 06.06.2002 // Monitorul Oficial Nr. 82-86 din 22.06.2002.
2. Indicațiile metodice privind particularitățile contabilității în organizațiile necomerciale, aprobate prin Ordinul ministrului finanțelor nr.188 din 30 decembrie 2014.